

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Томкіна Олена Олексіївна,

кандидат юридичних наук,

в. о. провідного наукового співробітника відділу дослідження проблем взаємодії держави та громадянського суспільства

Київського регіонального центру Національної академії правових наук України

Стаття присвячена нагальній в умовах сучасного інформаційного суспільства проблемі забезпечення та розвитку транспарентності Конституційного Суду України як принципу його формування, організації і діяльності. Забезпечення транспарентності Конституційного Суду України розглядається як важливий інструмент підвищення рівня суспільної довіри до Суду, спосіб зміцнення його інституційної спроможності, умова розвитку демократії та інформаційного суспільства. Зазначається, що транспарентність Конституційного Суду відображає світові тенденції впровадження концепцій відкритості держави для суспільства, відкритого суду, є втіленням демократичних основ конституційного ладу та є складовою державної інформаційної політики.

Транспарентність Конституційного Суду має однаково важливе значення як під час формування кадрового складу Суду, так і в процесі його організації і діяльності. Змістовно принцип транспарентності має вияв у відкритих процедурах конкурсного відбору суддів Суду і працівників Секретаріату, прозорості інформації про різні аспекти діяльності Суду (доступі до публічної інформації), гласності конституційного провадження, оприлюдненні ухвалених Судом рішень і наданих висновків (окрім матеріалів закритої частини засідань та матеріалів, які містять інформацію з обмеженим доступом), взаємодії із ЗМІ, прозорості публічних закупівель, оприлюдненні декларацій Суддів тощо.

Забезпечення розвитку транспарентності Конституційного Суду необхідне для підтримки його інституційної незалежності, зміцнення суспільної довіри до нього, правильного розуміння змісту функцій органу конституційної юрисдикції, передумов, причин і мотивів прийняття рішень і надання висновків Суду, стану їх виконання. Наголошується, що подальший розвиток транспарентності Конституційного Суду є одним із важливих напрямів зміцнення його інституційної спроможності і потребує належного доктринального і законодавчого забезпечення.

Ключові слова: інформаційне суспільство, транспарентність, Конституційний Суд України, принцип.

Tomkina Olena. Ensuring the development of transparency of the Constitutional Court of Ukraine in modern society

The article is devoted to the relevant issue of ensuring and developing transparency of the Constitutional Court of Ukraine as a principle of its formation, organization and activity in the conditions of modern information society. The ensuring the transparency of the Constitutional Court is considered as an important tool for increasing the public confidence in the Court, a way to strengthen its institutional capacity and a condition for democracy and information society development. It is noted that the transparency of the Constitutional Court reflects global trends in the implementation of the concepts of state transparency to society, open trial, is the embodiment of the democratic basis of the constitutional order and is a part of state information policy.

The transparency of the Constitutional Court is equally important both in the formation of the Court staff and in the process of its organization and activity. Significantly, the principle of transparency is manifested in open procedures for competitive selection of judges of the Court and employees of the Secretariat, transparency of information on various aspects of the Court (access to public information), publicity of constitutional proceedings, promulgation of decisions and conclusions (except the materials of closed court session and materials with limited access),

interaction with the media, transparency of public procurement, publication of judges' declarations, etc.

The ensuring of development of the transparency of the Constitutional Court is necessary to support its institutional independence, strengthen public confidence in it, proper understanding of the content of the functions of the constitutional jurisdiction, preconditions, reasons and motives for decision-making, conclusions of the Court, and their implementation status. It is emphasized that the further development of the transparency of the Constitutional Court is one of the important direction of strengthening its institutional capacity and requires the proper doctrinal and legislative support.

Key words: *information society, transparency, the Constitutional Court of Ukraine, principle.*

Постановка проблеми. Конституційний Суд України (далі – Конституційний Суд, Суд) завжди перебував під пильною увагою громадськості, особливо нині – у світлі низки рішень Суду, які викликали суспільний резонанс і посяли в свідомості людей зерна сумніву в політичній незалежності Суду і доброчесності його окремих суддів. Закономірно, що недавні соціологічні дослідження зафіксували низький рівень суспільної довіри до Суду (69–70%), що стало приводом до ініціювання чергових змін у сфері конституційної юрисдикції. На цей час за дорученням Президента України розроблено проект Стратегії розвитку органів правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки¹, а в українському парламенті зареєстровано низку відповідних законопроектів.

Серед пріоритетів удосконалення діяльності Конституційного Суду окреме місце у проекті Стратегії відведено розширенню комунікаційної політики Конституційного Суду, яка визнана недостатньою. Зважаючи на це, в контексті анонсованих змін щодо удосконалення діяльності Конституційного Суду актуалізується проблема розвитку транспарентності Суду та підвищується науково-практичне значення дослідження цього феномену у сфері конституційної юрисдикції.

Метою статті є теоретико-правовий аналіз транспарентності як одного з основоположних принципів формування, організації і діяльності Конституційного Суду України.

Стаття виконана у межах фундаментальної теми «Взаємодія правової держави, громадянського суспільства та особи: правові аспекти, практичні реалії, прогно-

тичні зміни» (номер державної реєстрації 0121U100031), яка виконується Відділом дослідження проблем взаємодії держави та громадянського суспільства Київського регіонального центру Національної академії правових наук України.

Виклад основного матеріалу. Рівень довіри громадян до державних інституцій, як зазначила професор Г. Буяджи, буде високим у тому суспільстві, де невід'ємні та основоположні права громадян забезпечені належним чином, де існує свобода думки, слова, а також ефективна можливість захистити порушені права у правовий спосіб. Це означає, що органи державної влади формують *справедливі* правила поведінки, а правоохоронні та судові органи забезпечують їх дотримання у правовий спосіб такою мірою, що громадяни можуть їм довіряти та відчувати себе захищеними [1, с. 169]. Розвиваючи цю думку, зауважимо, що недостатній рівень транспарентності (інформаційної прозорості) державних інституцій «не вписується» в засади розвитку інформаційного суспільства та негативно позначається на реалізації принципу гарантованості прав людини. Адже інформаційне суспільство, доводить І. Мукомела, є «транспарентним, громадянським і правовим», «покликане забезпечити кожному право на інформацію, подолання «цифрової» та соціальної нерівності, створення спільного інформаційно-правового простору» [2, с. 69, 70].

Транспарентність постала засадничим поняттям багатьох суспільних наук (політології, соціології, юриспруденції, науки управління та ін.), предмет яких дотичний до проблем взаємодії держави, суспільства та особи. У соціально-політичному контексті транспарентність означає наочність, доступність розумінню, підконтрольність, відкритість, прозорість діяльності соціальних суб'єктів [3, с. 13],

¹ Наразі доступний неофіційний текст проекту Стратегії (зокрема, за посиланням: <https://dejure.foundation/library/analiz-stratehii-sudovoi-reformy-vid-ofisu-prezydenta>).

що є фактором демократичного розвитку, інструментом забезпечення підконтрольності влади, засобом підвищення активності громадян, їхньої свідомості і політичної культури, результатом розвитку комунікацій між учасниками демократичного процесу, формою реалізації права громадян на повну та об'єктивну інформацію [4, с. 720]. Показники прозорості влади свідчать про реальний стан демократії та реалізації прав і свобод людини і громадянина.

Вчені розглядають транспарентність як системно-функціональний (соціальний, правовий, економічний та політичний) феномен демократичної правової держави. Цей феномен постає як: необхідна властивість, умова відповідальності та ефективності державної влади; форма взаємодії держави та громадян, яка забезпечує участь громадян у суспільно-політичному житті, суспільний контроль над органами влади; інструмент політичної соціалізації та політичної культури; фактор національної та інформаційної безпеки [5, с. 7, 9].

Науковці аналізують транспарентність й як конституційний принцип – один із невід'ємних складників існування правової державності, утвердження конституціоналізму та функціонування верховенства права на європейському просторі. Ознаками транспарентності вважають: її пріоритет над закритістю; невід'ємний взаємозв'язок з верховенством права; повнота інформації; своєчасність її отримання; реальна можливість громадян вплинути на те чи інше рішення; цілісність інформації [6, с. 160].

Загалом дослідження транспарентності як принципу публічної влади актуальне для всіх рівнів і видів останньої. Важливе концептуальне значення для цілей статті відіграє розуміння транспарентності судової влади, оскільки до конституційних змін 2016 року (Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) від 02 червня 2016 № 1401-XIII) Конституційний Суд формувався і функціонував як незалежний орган саме у системі судової гілки влади (Закон України «Про Конституційний Суд України» 1992, Конституція України 1996, Закон України «Про судоустрій і статус

суддів» 2010), та й натеper має спорідненні з нею ознаки.

В історичному контексті вимога транспарентності сформована як одне із уявлень природного справедливого правосуддя у XVII ст. у Великій Британії і пов'язана з висловом: «Недостатньо знати, що правосуддя існує, необхідно бачити, як воно здійснюється» [7, с. 228]. Розвиток концепції транспарентності судової системи стало однією з найбільш послідовних світових тенденцій щодо реформування судової влади [8, с. 178].

Підтвердженням такої тенденції виступають акти міжнародного та європейського права, які закріплюють вимогу транспарентності суду в контексті основоположних прав людини (Загальна декларація прав людини 1948, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950, Мадридські принципи взаємодії засобів масової інформації та суддівської незалежності 1994, Висновок № 7 (2005) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи з питань «Правосуддя та суспільство» та ін.; рішення ЄСПЛ (*Delcourt v. Belgium*, № 2689/65, 1970; *Riepan v. Austria*, № 35115/97, 2001; *Luchaninova v. Ukraine*, № 16347/02, 2011; *Shagin v. Ukraine*, № 20437/05, 2009, ін.).

Стосовно судової влади О. Овсяннікова визначає транспарентність як сукупність засобів та способів, що дозволяють інформувати населення про існування судових інстанцій, про прийняті судові рішення, а також про порядок діяльності судових органів та органів суддівського самоврядування. Основними ознаками транспарентності авторка називає:

- 1) відкритість судових процесів і одночасне проведення закритих (частково закритих) процесів у випадках, прямо передбачених законом;
- 2) публічне проголошення судового рішення, за винятком випадків необхідності збереження встановленої законом таємниці;
- 3) забезпечення вільного доступу до проголошення судового рішення;
- 4) право опублікування третьою особою будь-якого проголошеного публічно

рішення, за винятком випадків його недобросовісного коментування і за умови, що така публікація не містить дійсних прізвищ сторін по справі, якщо інше не передбачено законом;

5) відкритість для громадськості всіх аспектів діяльності органів суддівського співтовариства та вільний доступ до прийнятих ними рішень [7, с. 236].

Своєю чергою В. Городовенко, аналізуючи транспарентність як принцип судової влади, визначає його як засадничу ідею, що ґрунтується на положеннях Конституції, основний зміст якої полягає в можливості отримання, опрацювання й поширення нових і достовірних відомостей про різноманітні аспекти роботи судової влади. Учений (нині також суддя Конституційного Суду) виділяє два основних складники транспарентності:

(а) відкритість інформації про суд як орган державної влади, яка включає організаційні сторони його діяльності, процесуальний порядок звернення до суду, оскарження судових рішень і набуття рішенням суду чинності, дані про результати роботи органів судової влади, в тому числі органів суддівського співтовариства за певний період;

(б) доступ до судових рішень, що охоплює забезпечення ознайомлення із судовими рішеннями сторін по справі або осіб, які мають в останній юридичний інтерес, розміщення цих рішень в інформаційних мережах, що перебувають у загальному доступі населення, оприлюднення результатів узагальнення судової практики й судової статистики [9, с. 19].

Визнання і утвердження сучасними державами концепції відкритого суду («open court») не могло обійти органи конституційного контролю. Адже оскільки транспарентність – виразна ознака демократії, а «наявність та ефективна діяльність незалежного суду з питань перевірки відповідності державних правових актів Конституції як юридичному документу найвищої сили у писаній формі є однією з головних ознак конституційно-демократичного режиму» [10, с. 229], закрита система конституційної юрисдикції спотворювала би основи демократії.

Попри національні особливості в організації і діяльності органів конституцій-

ної юрисдикції зарубіжних країн, чимало схожого виявляється в основних формах і методах забезпечення їх транспарентності.

Передусім спільним є законодавчий рівень утвердження відкритого розгляду справ конституційними судами (квазі-судами), оприлюднення і опублікування їх рішень. При цьому органічним законам про конституційні суди пострадянських країн притаманне спеціальне проголошення принципу гласності конституційного судочинства (Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Латвія, Литва, Молдова). Загальною є й вимога щодо інституційного забезпечення реалізації інформаційної функції органів конституційного контролю, тобто створення і функціонування відокремлених структурних підрозділів та/або інших відповідальних за це суб'єктів. Звичним є також упровадження різноманітних інформаційно-комунікаційних технологій електронної демократії: функціонування офіційних веб-сайтів цих органів, онлайн-інструменти електронної судової канцелярії, онлайн-трансляції відкритих частин засідань, комунікації через соціальні мережі та інше.

Водночас регламентуються і спеціальні процедури. Скажімо, Закон про Конституційний суд Австрії регламентує порядок громадських слухань у справах оскарження виборів, референдумів («öffentliche mündliche Verhandlung»), процедуру ухвалення рішень шляхом засобів телекомунікації («mit Mitteln der Telekommunikation») [11]. Закон про Конституційний суд Королівства Бельгія містить главу «Electronic Procedure», яка після набрання чинності регламентувати доступ до електронної платформи суду («access to the electronic platform») [12].

Забезпечення транспарентності Конституційного Суду є невід'ємною складовою державної інформаційної політики України. Закон України «Про інформацію» її основними напрямками визначив: забезпечення доступу кожного до інформації; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства; забезпечення від-

критості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів; забезпечення інформаційної безпеки України; сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору (ст. 3) [13].

Конституційно-правові основи транспарентності Конституційного Суду становлять засадничі положення Преамбули та статей 1, 3, 5, 10, 17, 34, 38, 40, ін. Основного Закону України. Системно з ними пов'язана чинна стаття 147 Конституції України, в якій уперше (внаслідок змін 2016 року) на конституційному рівні утверджено засаду гласності діяльності Суду.

Нормативну базу формування, організації і діяльності Суду на засадах транспарентності складають також положення законів України «Про доступ до публічної інформації», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про державну таємницю», «Про захист персональних даних», «Про публічні закупівлі», «Про запобігання корупції», «Про Конституційний Суд України», «Про Регламент Верховної Ради України», Регламенту Суду, Регламенту призначення суддів Конституційного Суду на посади за квотою з'їзду суддів України, Порядку взаємодії Суду із засобами масової інформації/журналістами, Комунікаційної стратегії Суду на 2019–2021 роки, Положення про День відкритих дверей у Конституційному Суді, Положення про оглядові екскурсії у Суді, тощо.

Стаття 2 Закону України «Про Конституційний Суд України» (далі – Закон) закріпила засадами діяльності Суду, і гласність, і відкритість [14]. Комунікаційна стратегія Конституційного Суду доповнила їх прозорістю та оперативністю (остання – як принцип комунікаційної політики). При цьому у Комунікаційній стратегії засада гласності визначається як висвітлення діяльності Суду, роз'яснення цілей, змісту та специфіки його роботи [15].

Водночас Закон розкриває зміст засади відкритості Суду. Так, стаття 6 Закону з однойменною назвою «Відкритість діяльності Суду» передбачає, що розгляд справ на пленарних засіданнях Конституційного Суду здійснюється відкрито, за винятком закритої частини цих засідань, коли ухвалюється рішення, надається висновок, постановляється ухвала Суду. Закрите пленарне засідання допускається, якщо розгляд справи на відкритому пленарному засіданні може призвести до розголошення державної таємниці та (або) іншої інформації, що охороняється законом. Осіб, які виявили бажання бути присутніми на відкритій частині пленарного засідання Великої палати, Сенату, допускають до приміщення Суду та до Зали засідань Суду в порядку, встановленому Регламентом. Представники засобів масової інформації, акредитовані в Суді, можуть здійснювати відео- та фотофіксацію, вести аудіозапис відкритої частини пленарного засідання Великої палати, Сенату в порядку, встановленому Регламентом [14].

Наведений зміст статті 6 Закону аналогічний традиційному змісту принципу гласності судового процесу (ст. 10 КАС України, ст. 7 ЦПК України, ст. 8 ГПК України). Подібна інтерпретація надавалася й принципу гласності діяльності Конституційного Суду [16, с. 102]. Зазначалося, що «гласність у конституційному судочинстві набуває особливого значення, оскільки лише під час відкритих судових засідань реалізується соціальний контроль за діяльністю КСУ. І це єдина форма такого контролю, оскільки рішення КСУ є остаточним, обов'язковим і не підлягає оскарженню (ст. 63 Закону). Принцип гласності є суттєвою гарантією неупередженості судового процесу, прозорості конституційного правосуддя» [17, с. 70].

Натомість відкритість діяльності Суду (згідно зі ст. 31-1 Закону України «Про Конституційний Суд України» 1996 р. в ред. Закону № 1170-VII від 27.03.2014 [18]) означала оприлюднення та надання Судом інформації за запитами відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації». Зазначене законодавче положення було пов'язано з вимогами відкритості влади, закріпленими в інформаційному законодавстві.

Зокрема, у Законі України «Про інформацію» від першої його редакції (1992) проголошується, що відкритість, доступність інформації та свобода обміну інформацією є принципом інформаційних відносин. Згодом у законі передбачено, що забезпечення відкритості діяльності суб'єктів владних повноважень є самостійним напрямом державної інформаційної політики. Законом інформацію за критерієм порядку доступу до неї класифіковано на відкриту та інформацію з обмеженим доступом (наразі – це ст. 20) і закріплено принцип відкритості акредитації журналістів (чинна ст. 26) [13].

Отже, і законодавчо, і доктринально засади гласності і відкритості у діяльності Конституційного Суду традиційно мали самостійний юридичний зміст і значення. Хоча, до слова, за лексичним їх тлумаченням вони вважаються синонімічними (відкритий – усім прилюдний, гласний; гласний – (суд), відкритий, привселюдний, публічний [19, с. 49, 68]).

Виходячи з вітчизняної законодавчої термінологічної традиції та враховуючи аналогічний зарубіжний досвід, за умови одночасного застосування термінів «гласність» і «відкритість» стосовно діяльності Конституційного Суду доцільно зберегти їх змістовну специфіку.

Більш точним видається позначенням терміном «гласність» принцип відкритого розгляду справ Судом (як нині регламентує стаття 6 Закону), а терміном «відкритість» – непроцедурні аспекти діяльності Суду, що пов'язані із забезпеченням права на доступ до публічної інформації. Наразі відкритість діяльності Конституційного Суду по суті закріплена у статті 42 «Доступ до публічної інформації» Закону [14]. Важливо і те, щоб і локальні акти Конституційного Суду в частині закріплення нормативного змісту засад гласності і відкритості, відповідали Конституції України і Закону.

В контексті інституційної довіри і ролі Конституційного Суду, забезпечення його транспарентності відіграє однаково важливе значення як під час його формування, так і в процесі організації і діяльності. Відповідно до цього, аналіз чинного законодавства дозволив виокремити наступні форми і способи забезпечення транспарентності Суду:

Під час формування кадрового складу Конституційного Суду:

- оголошення на офіційному веб-сайті відповідно Президента України, Верховної Ради України, Ради суддів України інформації про початок конкурсу про відбір кандидатів на посаду судді Конституційного Суду України;

- оприлюднення на офіційному веб-сайті відповідно Президента України, Верховної Ради України, Ради суддів України автобіографій і мотиваційних листів кандидатів на посаду судді Конституційного Суду, які відповідають встановленим Конституцією України та Законом вимогам;

- відкрите пленарне засідання Верховної Ради України з питань голосування за кандидатів на посаду судді Конституційного Суду; право виступу кандидатів на такому засіданні; відкрите рейтингове голосування по кожному кандидату на посаду;

- під час відбору суддів за квотою З'їзду суддів України – публічне обговорення кандидатів на посаду судді; фахове обговорення кандидатів на зборах суддів місцевих, апеляційних, вищих спеціалізованих судів, Верховного Суду та Конституційного Суду; право виступу кандидатів перед суддями та громадськістю; відкритий розгляд питання щодо призначення судді; відкрите голосування з питання включення кандидатури на посаду судді до бюлетеня для таємного голосування;

- опублікування рішень Президента України, Верховної Ради України, З'їзду суддів України про призначення осіб на посади суддів Суду;

- відкрита урочиста церемонія складення Суддею присяги;

- оприлюднення оголошення про проведення конкурсу на вакантну посаду державної служби у Секретаріаті Суду та оприлюднення результатів конкурсу.

Під час здійснення конституційного провадження:

- оприлюднення на офіційному веб-сайті Суду інформації про конституційні подання, конституційні звернення, конституційні скарги, що надійшли до Суду, перебіг справи, дату і час засідання Сенату, Великої палати, якщо інше не встановлено Законом;

- оприлюднення на веб-сайті Суду повідомлень про порядок денний пле-

нарних засідань Великої палати та сенатів, прес-релізів, іншої інформації; матеріалів судових справ, ухвалених рішень або наданих висновків, окрім матеріалів закритої частини засідань Сенату чи Великої палати та матеріалів, які містять інформацію з обмеженим доступом;

- оприлюднення на веб-сайті Суду записів відеотрансляцій відкритої частини пленарних засідань Суду;

- відкритий розгляд справ Судом;

- офіційне спілкування Секретаріату Суду із суб'єктами звернень до Суду, учасниками конституційного провадження та особами, залученими до участі у конституційному провадженні;

- офіційне оприлюднення та опублікування актів Суду.

У процесі організації діяльності Суду і Суддів та реалізації інших функцій Суду:

- оприлюднення щорічної інформаційної доповіді за підсумками діяльності Суду та фінансового забезпечення у попередньому році;

- участь Суду у міжнародних заходах, підтримання співробітництва з органами конституційної юрисдикції інших держав, міжнародними судами та міжнародними організаціями;

- участь суддів Конституційного Суду у науково-практичних конференціях, симпозіумах, фахових національних, міжнародних, інших заходах, що є здійсненням ними своїх професійних обов'язків;

- співпраця Конституційного Суду з вищими навчальними закладами і науковими установами;

- взаємодія із ЗМІ (інтерв'ю, повідомлення, заяви, коментарі); передання державними інформаційними агентствами текстів екстрених виступів та заяв з важливих питань Голови Суду на його вимогу; надання Голові Суду прямого ефіру у зв'язку з такими заявами; висвітлення особливо актуальних рішень Суду, звернень, послань, заяв, виступів Голови Суду в інформаційних програмах;

- інформування громадськості через сторінку Конституційного Суду в мережі Facebook, блог Суду в онлайн-сервісі Twitter;

- оглядові екскурсії; проведення Днів відкритих дверей в Суді;

- видання «Вісника Конституційного Суду України»;

- прозорі публічні закупівлі;

- оприлюднення декларацій Суддів та інше.

Вищенаведені форми і способи є позитивним результатом державної інформаційної політики та реалізації інформаційно-комунікаційної функції Суду. За оцінками вчених, цей напрям складає «актив» Суду [20, с. 9], що загалом засвідчує вірний курс розвитку його інформаційної сфери.

Водночас уже давно відзначається потреба посилювати її в сегменті забезпечення достовірності і повноти інформації про Суд і Суддів, щоби, за словами Голови Конституційного Суду А.С. Головіна (2010–2013 р.р.), «громадяни отримували реальну інформацію про діяльність КСУ, а не користувалися спотвореними коментарями певних політичних сил» [21, с. 813]. Зазначена потреба актуальна і сьогодні.

Нині завдання щодо висвітлення діяльності Суду в інформаційних ресурсах покладено на Управління комунікації Суду та міжнародного співробітництва. Завданням Управління є, у т.ч., здійснення моніторингу процесу висвітлення діяльності Суду у правових виданнях, інформаційному просторі, підготовка відповідних оглядово-аналітичних матеріалів; сприяння доступності, прозорості та відкритості Суду та інше. Водночас було би доцільно розглянути можливість запровадження посади прес-секретаря Конституційного Суду (на кшталт Media Spokesperson в Австрії), який би у зрозумілому форматі, доступно, ясно і коректно інформував би громадськість про передумови, причини і мотиви прийняття актів Суду, сприяв би реальній комунікації Суду і суспільства.

Вбачається потреба і в унормуванні діяльності конкурсної комісії, яку створює Президент України для відбору кандидатур на посаду суддів Суду, порядок розміщення інформації на веб-сайті Суду (прийняття Положення про Веб-сайт передбачено Регламентом Суду), назріває питання удосконалення Комунікаційної стратегії Суду відповідно до Конституції і законів України, враховуючі сучасні запити інформаційного суспільства.

Перспективним напрямом забезпечення транспарентності у сфері конституційної юрисдикції видається і розвиток концепції електронного Конституційного Суду та впровадження інноваційних інформаційних технологій у процеси його формування, організації і діяльності.

Висновки. Транспарентність Конституційного Суду України може розглядатися як один із основоположних принципів його формування, організації і діяльності. Це, зокрема, означає прозорість процедури відбору кандидатів на посаду Судді, працівників Секретаріату Суду, відкритий розгляд Судом справ (гласність провадження), відкритість інформації про Суд (доступ до публічної інформації) тощо.

Транспарентність Конституційного Суду є втіленням демократичних основ конституційного ладу України та невід'ємною складовою частиною державної інформаційної політики України, відображає світові тенденції утвердження і розвитку концепції інформаційного суспільства, що інте-

грує в собі ідеї демократичної, соціальної, правової держави, її відкритості.

Правові засади транспарентності Конституційного Суду закріплені в Конституції та законодавстві України з питань формування кадрового складу Суду, його організації і діяльності, інформаційних відносин, охорони державної таємниці, захисту персональних даних, публічних закупівель, запобігання корупції тощо.

Транспарентність Суду необхідна для зміцнення суспільної довіри до нього, правильного розуміння змісту функцій органу конституційної юрисдикції, передумов, причин і мотивів прийняття ним рішень і надання висновків, стану їх виконання, а загалом – для утвердження і забезпечення прав людини в Україні, розвитку її як демократичної, соціальної, правової держави. Забезпечення транспарентності є одним із пріоритетних напрямів зміцнення інституційної спроможності Конституційного Суду і потребує належного доктринального і законодавчого забезпечення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Буюджи Г.В. Правова спрямованість довіри у концептуальному значенні відносин держави та суспільства. *Право у сучасному політичному житті України*. Наукове видання / Керівник авторського колективу А. О. Селіванов. – К. : Логос, 2020. 407 с.
2. Мукомела І.В. Правові засади інформаційного суспільства: загальнотеоретичний аналіз : дисертація на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук, спеціальність 12.00.01, Харків, 2015. 231 с. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Mukomela/d_Mukomela.pdf.
3. Крет О.В. Інституалізація транспарентності державної влади : автореферат дис. канд. політ. наук. : 23.00.02, Чернівці, 2010. 20 с.
4. Політична енциклопедія / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. імені І. Ф. Кураса; редкол.: Юрій Левенець (голова) [та ін.] ; [упоряд. Ю. Шаповал]. – Київ: Парлам. вид-во, 2011. 807 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009375>.
5. Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України : конспект лекції до короткотермінового семінару в системі підвищення кваліфікації кадрів / уклад: Е.А. Афонін, О.В. Суший. – К. : НАДУ, 2010. 48 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/b7ab32f5-2982-471d-81cf-6dbc1181a0b8.pdf.
6. Наливайко О., Романов М. Поняття, ознаки та значення транспарентності в контексті євроінтеграції. *Visegrad Journal on Human Rights*. 4/1. 2016. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2026/1/10.pdf>
7. Овсяннікова О. Транспарентність судової влади: поняття та зміст *Вісник Академії правових наук України*. Х. : Право, 2008. № 4 (55). С. 228–237.
8. Хотинська-Нор О.З. Транспарентність судової системи та адвокатури як чинник формування громадянської свідомості суспільства. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 2. URL: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/2_2016_Hotunska-Nor.pdf.
9. Городовенко С.В. Принципи судової влади : автореф. доктора юридичних наук. Харків, 2012. 40 с.
10. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції [Текст] / С. Шевчук ; наук. ред. О.В. Петришин. – К. : Український центр правничих студій, 2001. 302 с.

11. Verfassungsgerichtshofgesetz 1953 (Constitutional Court Act). URL: https://www.vfgh.gv.at/verfassungsgerichtshof/rechtsgrundlagen/legal_basis.en.html.
12. Special act of 6 January 1989 on the Constitutional Court. URL: https://www.const-court.be/public/base/en/Organic_legislation_SACC.pdf.
13. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
14. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>.
15. Комунікаційна стратегія Конституційного Суду України на 2019-2021 роки, затверджена розпорядженням Голови Конституційного Суду України від 03.07.2019 року № 75/1/2019-ОД. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/komunik_strat_0.pdf.
16. Колодій А. Принципи статусу та діяльності Конституційного Суду України. *Вісник Конституційного Суду України*. № 4–5. 2011. С. 98–103.
17. Конституційна юрисдикція : підручник / Ю. Г. Барабаш, І. І. Дахова, О. П. Євсєєв та ін. / за ред. Ю. Г. Барабаша, А. О. Селіванова. Х. Право. 2012. 168 с.
18. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16.10.1996 р. № 422/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422/96-вр#n492>.
19. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови : близько 20 000 синонім. рядів / Святослав Караванський. – 4-те вид., опрац. і значно допов. – Львів: БаК, 2012. 523 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001753>.
20. Костицький М.В., Камінська Н.В., Кушакова-Костицька Н.В. Перспективи вдосконалення діяльності Конституційного Суду України в умовах сучасних суспільних трансформацій. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. № 3(9). 2019. URL: http://journals.uran.ua/sr_law/article/download/180113/180588/400273.
21. Мироненко О.М. Конституційний Суд України: історія і сучасність, доктрина і практика / О.М. Мироненко; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К.: Київська правда, 2011. 910 с.